

vira

Yleistietoa luomuvalvonnasta

Luomuvalvonta Suomessa ja miten se liittyy laboratorioihin

Koulutuksessa ollut aina yleistietoa jostakin sellaisesta aiheesta, joka ei suoraan labroja kosketa, mutta joka liittyy elintarvikesektoriin ja laboratorioihin.

Pyyntö : Mielenkiintoista olisi kuulla mm.

- uudesta luomulainsäädännöstä ja erityisesti näytteenotosta, jota nyt ollaan luomuvalvonnassa ottamassa käyttöön
- DG Santen auditoinnista ja sen tuloksista – miten meidän luomuvalvontaa arvioitiin ulkopuolisen silmin?
- miten luomuvalvonta Suomessa eroaa muista Euroopan maista

Mitä ”luomu” on

Luomu on luonnonmukainen maataloustuotanto, josta syntyy luonnonmukaisia elintarvikkeita

EUssa säädetty Neuvoston ja Komission asetuksilla

- 834/2007 : Asetus luonnonmukaisesta tuotannosta ja merkinnöistä
- 889/2008: Asetus 834/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä tuotannon , merkintöjen ja valvonnan osalta
- 1235/2008 : Asetus luonnonmukaisten elintarvikkeiden tuonnista

Kansallisesti säädetty laeilla ja MMM asetuksella

- 294/2015: Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta
- 295/2015 : Laki elintarvikelain muuttamisesta
- MMM 454/2015: Asetus luonnonmukaisesta tuotannosta

Perusidea

- Maataloutta tuetaan erillisellä tuella sillä ehdolla että tuotannossa noudatetaan neuvoston ja komission ehtoja

- Ehtojen tarkoitus on (hyvin lyhyesti)
 - säästää ympäristöä
 - (mm biodiveristeetti, vesistöt, kiertotalous,)
 - edistää tuotantoeläinten hyvinvointia
 - (mm lajityypillisuus, laidunnus)
 - tuottaa elintarvikkeita kuluttajan odotuksiin
 - (mm raaka-aineet luomumaataloudesta, vähemmän lisäaineita)

- Ehtojen noudattamista valvottava jäsenmaissa

Luomervalvonta

- Kaikki ne yritykset ja maatilat, jotka markkinoivat luomutuotteita (maataloustuotteita tai elintarvikkeita), tulee ilmoittaa toimintansa sen jäsenvaltion viranomaiselle jossa toiminta harjoitetaan
- Viranomaisia 18 kpl: Evira, Valvira, 15 paikallista ELY-keskusta ja Ahvenanmaan maakuntahallitus
- Toiminta on valvottava 889/2008 mukaisesti
 - Suomessa viranomaiset tekevät/teettävät tarkastuksia ja näytteenottoa
 - Muissa maissa tämä on usein delegoitu akkreditoituille sertifiointilaitoksille
- Jos toiminta täyttää EU asetusten ehdot, yritys liitetään rekisteriin, sen toiminta valvotaan ja yritys saa asiakirjan joka todistaa, että toiminta on tarkastettu , eli luomutodistuksen
- Tarkastus toistetaan vähintään kerran vuodessa
- Näytteitä otetaan vähintään 5% toimijoiden lukumäärästä
- **Valvonnan tehokkuus varmistetaan lisäksi 882/2004 mukaisesti**

Tutkittavat näytteet

- Luomuvalvontanäytteet
 - Eviran näytteenottosuunnitelman mukaan
 - Näytteet valittava riskiperusteisesti ,
 - lkm : 5% valvottujen toimijoiden lukumäärästä
 - analysoitava luomussa kiellettyjä aineita
- Elintarvikevalvonnan näytteet , joista **osa** on luomua,
 - EUn monitorointiohjelma
 - Muut mahdolliset Eviran ohjaamat valvontaohjelmat, kuten vierasainevalvonta
 - Paikallisen elintarvikevalvonnan muut näytteet
- Tullin (ja Eviran) ottamat näytteet tuonti- ja sisämarkkina-elintarvikkeista
- Toimijan omavalvontanäytteet

Mitä analysoidaan

Analysoitava luomussa kiellettyjä aineita ja indikaattoreita niiden käytöstä

- Gmo ja säteilytys
- Lisä-aineet
- Lääkejäämät ja hormonit
- Torjunta-aineet
 - Aineet kasvien tuholaisten torjuntaan
 - Aineet rikkakasvien torjuntaan
 - Kasvuston tuleentumiseen käytetyt aineet
 - Varastojen puhdistukseen käytetyt aineet
 - Tuotteen varastointikestävyyttä parantavat aineet, m.l post harvest
 - Näiden metaboliitit

Luomuvalvontanäytteiden analyysit 2015

KOTIMAISET LUOMUELINTA RVIKKEET		Tutkitut näytteet / kpl	Ei jäämiä / kpl	Luomussa kiellettyjä jäämiä / kpl	Jäämiä > MRL (= määräystenvast aisia myös tavanomaisena) / kpl
	Prosessoimat mat kasviperäiset	211	211	0	0
	Prosessoidut kasviperäiset	39	37	2	0
	Prosessoimat mat eläinperäiset	36	36	0	0
	Prosessoidut eläinperäiset	10	10	0	0
YHTEENSÄ /KPL		296	294	2	0

Löydös

- Kiellettyjen aineiden käyttö on kielletty, löydös ei vielä todista että on käytetty k.o. ainetta
- Löydös on löydös , ei ole MRL –tyyppistä rajaa
- Jäämä ei ole kielletty
- Jäämälöydös antaa syyn epäillä kielletyn aineen käyttöä
- Luomulainsäädännössä epäily riittää ,
 - tuotetta ei saa myydä luonnonmukaisena
 - Selvittelyt aloitettava
- Löydös omavalvontanäytteestä on myös löydös 😊

Valvonnan arviointi

- Valvonnan toteutumista ja tehokkuutta auditoitava,
 - DG Sante arvioinut luomuvalvonnan toimeenpanoa Suomessa v. 2014
- Näytteenotto ja analyysit ovat osa valvontaa
 - DG Sante on arvoinut luomuvalvonnan ja yleisen KSA- valvonnan alla tehtävien luomutuotteiden pestisidituskimukset 2016
- V 2015 kysely laboratorioille menetelmistä ja
- Toukokuussa missio Suomeen jossa

Miten arviointi tehtiin

- DG Santen ryhmä : Pääauditoija + asiantuntija joka on perillä Suomen valvontarakenteeseen + laboratorioasiantuntija toisesta jäsenvaltiosta
- Kesto 5 päivää, vierailut kolmessa virastossa ja kahdessa laboratoriossa
- Arvioitiin (lyhyesti)

Viranomaisten toimivallat, näytteenottosuunnitelmat, näytteenotto, suunnitelma mitä analysoidaan, laboratorioiden valinta ja valvonta, laboratorioiden menetelmät ja rutiinit, ohjeistus, kaikkien osapuolten ammatillinen osaaminen, toimenpiteet jos/kun jäämä oli löydetty

Mitä laboratorioissa arvioitiin

- Oliko toiminta /menetelmät akkreditoitu
- Henkilöstön koulutus/ammattiosaaminen, osaamisen ylläpito
- Mitä ohjeita oli käytössä, oliko ohjeita metodologiasta ja laboratorioanalyysien täytäntöönpanosta
- Ohjeiden noudattamista , erityisesti oliko *DG Santen guidelines* (SANTE/11945/2015) huomioitu
- Tekninen suoritus laboratorioissa
- Miten tulosten luotettavuus varmistettiin

Havainnoista suosituksiin 1

- Varmistettava, että nimetyille laboratorioille annetaan metodologiaa ja analyysien täytäntöönpanoa koskevat selkeät ohjeet, joilla helpotetaan luomutuotannossa kiellettyjen aineiden luotettavaa havaitsemista ja määrittämistä asetuksen (EY) N:o 834/2007 27 artiklan mukaisesti, luettuna yhdessä asetuksen N:o 889/2008 65 artiklan 2 kohdan kanssa.

Suositus perustuu kohdassa 41 esitettyyn päätelmään:

- Koska Evira ei ole antanut nimetyille laboratorioille selkeitä ohjeita metodologiasta eikä laboratorioanalyysien tulosten täytäntöönpanosta, torjunta-ainejäämien rutiinianalyysien täytäntöönpanossa voi kuitenkin olla puutteita ja analyyttisten tulosten luotettavuus voi kärsiä.

Havainnot:

Puutteet

- standardiliuokset ja käyttöliuokset oli dokumentoitu, mutta standardiliuosten epäjohdonmukaisten merkintöjen takia asianmukainen jäljitettävyys ei ole mahdollista;
- standardiliuosten testaaminen ja korvaaminen suoritetaan ainoastaan yhdellä injeksiolla ja poikkeamisperusteiden soveltamista vanhojen ja uusien vaatimusten vertailemiseksi ei voitu osoittaa;
- tunnistamista ja vahvistamista koskevia vaatimuksia, eli retentioajan ja ionisuhteen hyväksyttävien poikkeusten soveltamista, ei voitu osoittaa, mikä voi aiheuttaa väärän positiivisen tai väärän negatiivisen analyysituloksen;
- orgaanisten näytteiden analysoinnissa vastaaviin laadunvalvontanäytteisiin (rutiinisaantotarkastukset) lisätään analyyttiä neljä kertaa raportointiraja, eikä saantotietoja oteta huomioon tulosten raportoinnissa; tämä voi vaikuttaa torjuntaainejäämien määrittämiseen;
- näytteet homogenoidaan huoneenlämmössä, minkä tiedetään aiheuttavan riittämätöntä homogenointiin ja tiettyjen analyyttien hajoamista näytteiden valmistuksen aikana.
- joitakin hyödykeryhmiä koskeva sisäinen validointidata oli epätäydellistä, ja analyysitulosten laskelmien jäljitettävyyttä ei voitu tyhjentävästi osoittaa.

suorituskyky on yleisesti ottaen hyvä!

Havainnoista suosituksiin 2

- Varmistettava, että nimetyt vertailulaboratoriot täyttävät asetuksen (EY) N:o 882/2004 33 artiklan 2 kohdan a–f alakohdassa säädetyt vaatimukset.

Havainto 40

Joitakin kansallisen vertailulaboratorion tehtävistä suoritettiin vain pyynnöstä, esim. tiedottamista muutoksista kansallisessa ja EU:n lainsäädännössä sekä teknisen tuen ja/tai satunnaisen koulutuksen antamista muille verkoston laboratorioille.